

Primjena prava tržišnog natjecanja EU u hrvatskoj pravnoj praksi

Dr. Sc. Vlatka Butorac Malnar
Pravni fakultet, Sveučilište u Rijeci

Relevantna tijela

- Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja
- Upravni sudovi
- Trgovački sudovi

Pravni temelj primjene EU propisa

- Privremeni sporazum o trgovinskim i njime povezanim pitanjima između RH i EZ (čl. 27. i 35.)
 - Sklopljen 29.10. 2001.
 - Privremeno primjenjivan od 01.01. 2002.
 - Stupio na snagu 01. 03. 2002.
 - Primjenjivan do stupanja na snagu SSPa
- Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (čl. 40., 69. i 70.)
 - Stupio na snagu 01.02.2005.

ČL. 69. SSP

- Opća obveza usklađivanja hrvatskog zakonodavstva sa pravnom stečevinom Zajednice
- "1.Stranke pridaju važnost usklađivanju postojećega hrvatskoga zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice. Hrvatska će nastojati osigurati postupno usklađivanje postojećih zakona i budućega zakonodavstva s pravnom stečevinom Zajednice (acquis)"

Čl. 70. (1)SSP (čl. 35. PS)

- Primjena primarnog zakonodavstva EZ
 - "1. Sljedeće je nespojivo s ispravnom primjenom Sporazuma, u mjeri u kojoj može utjecati na trgovinu između Hrvatske i Zajednice:
 - (i) svi sporazumi između poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i usklađene prakse između poduzetnika, čiji je cilj ili učinak sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnoga natjecanja
 - (ii) zlouporaba vladajućega položaja jednog ili više poduzetnika na teritoriju Zajednice ili Hrvatske u cjelini, ili u njihovim značajnim dijelovima;
 - (iii) svaka državna potpora koja narušava ili prijeti narušavanjem tržišnoga natjecanja davanjem prednosti nekim poduzetnicima ili nekim proizvodima.

Čl. 70. (2) SSP

- Primjena sekundarnog zakonodavstva EZ
- 2. Svako postupanje suprotno ovomu članku ocjenjivat će se na temelju **kriterija** koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Zajednici, posebice članaka 81., 82. i 86. i 87. Ugovora o osnivanju Europske zajednice i **instrumenata za tumačenje** koje su usvojile institucije Zajednice.”

Raspravljana pitanja o primjeni EU prava u praksi Upravnog i Ustavnog suda

- Može li se EU pravo primjeniti kao izvor prava?
- Služi li EU pravo isključivo kao pomoćno sredstvo za tumačenje hrvatskih propisa?

Pitanja koja ostaju neodgovorena

- Može li se EU pravo primjenjivati na isključivo domaće predmete?
- Može li se EU pravo primijeniti na koncentracije?

PLIVA d.d.

(zabranjeni sporazumi)

- Rješenje Agencije 13.02.2003. godine
 - Utvrđuje ništavima pojedine odredbe Sporazuma o distribuciji proizvoda između Plive i INFAI-NMR kojima se INFAI obvezuje da neće neizravno prodavati Proizvode na definiranom teritoriju
 - ZZTN nema detaljno propisan način ocjene sporazuma o isključivoj distribuciji stoga Agencija podredno primjenjuje pravnu stečevinu EZ vezanu za ocjenu vertikalnih sporazuma

Pliva d.d.

- Tužba upravnom sudu:
- Kriteriji i standardi prava Europske unije o ocjeni vertikalnih sporazuma na koje se tuženo tijelo poziva, nisu ništa drugo nego članak 81. Ugovora o osnivanju Europske zajednice te propisi Komisije Europske unije za provođenje članka 81. a kojim se izričito navode nedozvoljeni i dozvoljeni uvjeti ugovora, s time da članak 81. rečenog Ugovora i rečeni propis predstavljaju propise Europske unije koji reguliraju tržišno natjecanje unutar zajedničkog tržišta, tj. unutar Europske unije.

Pliva d.d.

- Čl. 35 PS i 70 .SSP se nikako ne mogu tumačiti kao obveza (a niti ovlaštenje) organa ili drugih tijela Republike Hrvatske da direktno primjenjuje navedene odredbe ugovora i »instrumente tumačenja koji su usvojile institucije zajednice«, već samo kao obveza RH kao potpisnice tih sporazuma na usklađivanje svog zakonodavstva iz područja tržišnog natjecanja s legislativom Europske unije.

Pliva d.d.

- Upravni sud (Us-5438/2003-7 od 26.10.2006.):
- Sukladno ustavu međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, koji su na snazi, čine dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona.
- Prema tome, mogao je biti u primjeni u ovom slučaju SSP te PS dok kriteriji, standardi i instrumenti tumačenja Europske zajednice na koje se poziva tuženo tijelo a **nisu sadržani u tekstu tih sporazuma, niti su preuzeti i objavljeni u bilo kojem drugom hrvatskom zakonu ili propisu, ne mogu biti izvor prava.**

P.Z. Auto

(ZLOUPORABA VLADAJUĆEG POLOŽAJA)

- Agencija, rješenjem od 18.02.2003. utvrđuje zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika P.Z. Auto na mjerodavnom tržištu ovlaštenih distributera osobnim vozilima marke Volkswagen na području RH (primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove)

P.Z. Auto

- Tada nisu postojali podzakonski akti za distribuciju motornih vozila, stoga Agencija podredno primjenjuje načine, kriterije i standarde komparativnog prava Europske unije točnije pravla o selektivnoj distribuciji motornih vozila
- Pravni odnos na koji primjenju EU pravila nastao je i prekinut je prije stupanja na snagu PS i SSPa

P.Z. Auto

Tužba Upravnom sudu:

- PS i SSP ne mogu se primjenjivati retroaktivno (čl. 140. Ustava RH – dio unutarnjeg poretka čine međunarodni ugovori pod uvjetom da su na snazi)
- Pravni odnos prestao 26.03.2001.
- PS stupio na snagu 01.03.2002.
- Ne postoji službeni prijevod “instrumenaa” niti su oni objavljeni stoga ne mogu biti niti primijenjeni.

P.Z. Auto

- Upravni sud Us-4832/2003-6 od 9. 11.2006.:

Agencija nije pogrešno primijenila materijalno pravo primijenivši način, kriterije i standarde komparativnog prava Europske.

P.Z. Auto

- Time u interesu stranaka obznanjuje jedinstvenost pristupa ocjeni i upućuje na način i standard koji uzima kao mjerilo i tako **otklanja mogućnost proizvoljnosti ocjene** zakonitosti postupanja čime **jamči jednakost svih stranaka** pred tim tijelom kao nositeljem javnih ovlasti.
- Tužitelj nije navedene međunarodne akte i kriterije primijenio isključivo kao pravno pravilno već ima **ovlaštenje** na primjenu tih akata temeljem odredbe članka 70. i članka 130. SSPa.

P.Z. Auto

- Vremensko važenje PS i SSP:
- Činjenica da je sporni ugovorni odnos, koji je predmetom ocjene u ovoj stvari, sklopljen prije stupanja na snagu navedenog Sporazuma ne znači da se na njega isti ne može primijeniti. Ovo zato jer navedeni Međunarodni sporazumi upravo imaju za cilj da se s tržišta uklone svi ugovori odnosno mogući odnosi kojima se ograničava ili osujećuje slobodno natjecanje.

Proturječnost odluka Upravnog suda

Pliva 26.10.2006.

P.Z. Auto 09.11.2006.

Mogao je biti u primjeni SSP te PS dok kriteriji, standardi i instrumenti tumačenja Europske zajednice koji nisu sadržani u tekstu tih sporazuma, niti su preuzeti i objavljeni u bilo kojem drugom hrvatskom zakonu ili propisu, ne mogu biti izvor prava.

Agencija nije pogrešno primijenila materijalno pravo primijenivši način, kriterije i standarde komparativnog prava Europske.

P.Z. Auto

Tužba Ustavnom sudu:

- PS i SSP ne mogu se primijenjivati retroaktivno
- Pozivaju se na odluku Upravnog suda (Pliva d.d.), Us-5438/2003-7 od 26.10.2006. :
- Čl. 140 Ustava RH-međugovori koji su na snazi, čine dio pravnog poretka RH i po pravnoj su snazi iznad zakona – SSP i PS su mogli biti primjenjeni
- ALI kriteriji, standardi i instrumenti tumačenja EZ koji nisu sadržani u tekstu tih sporazuma niti preuzeti i objavljeni u bilo kojem drugom hrvatskom zakonu ili propisu, NE mogu biti izvor prava.

P.Z. Auto

- Ustavni sud U-III / 1410 / 2007 od 13.02.2008.
- Nije dvojbeno da su upravna tijela i Upravni sud mogli primjenjivati odredbe tih sporazuma na načelnoj razini, pod uvjetom da se ocjenjuje djelovanje poduzetnika u vremenu kada ti međunarodni ugovori jesu na snazi.
- U konkretnom slučaju ti sporazumi nisu bili na snazi ali su ih nadležna tijela primjenili samo kao pomoćno sredstvo tumačenja domaćih propisa

P.Z. Auto

- Radilo se o svojevrsnom popunjavanju pravnih praznina na način koji:
- odgovara duhu nacionalnoga prava i koji,
- nije suprotan izričitim rješenjima ZZTNa

P.Z. Auto

- **Nadležna tijela ovlaštena su i obvezatna** primjenjivati kriterije koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju Europskih zajednica i iz instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Europskih zajednica.
- SSP ih obvezuje da **vode računa i o odgovarajućem pravu Europskih zajednica.**

P.Z. Auto

- Obveza je RH da uskladi zakonodavstvo sa pravnom stečevinom EU
- Kada primjenjuje tako usklađeno zakonodavstvo, obveza je državnih tijela Republike Hrvatske da to čine na način kako je to slučaj u Europskim zajednicama, dakle po smislu i duhu propisa na temelju kojih je usklađivanje obavljeno.

P.Z. Auto

- Vodeći računa o cjelokupnom pravu EZ iz tržišnog natjecanja, ono se **formalnopravno ne uvodi u hrvatski pravni sustav temeljem odredaba SSP-a** kao međunarodnog ugovora

P.Z. Auto

- Kriteriji, standardi i instrumenti tumačenja Europskih zajednica ne primjenjuju se kao primarni izvor prava, nego **samo kao pomoćno sredstvo za tumačenje.**

P.Z. Auto

SAŽETAK

- SSP i PS se na načelnoj razini mogu primjenjivati i na odnose nastale prije njihovog stupanja na snagu
- Temeljem SSPa postoji obveza i ovlaštenje primjene EU propisa
- Formalnopravno se ne uvodi u pravni sustav RH. Koristi kao pomoćno sredstvo za tumačenje a ne kao izvor prava.

Pliva d.d.

- Agencija donosi novo rješenje 03.04.2008 (nakon odluke ustavnog suda u predmetu P.Z.Auto):
- Ponovo podredno primjenjuje EU propise pozivajući se na odluku Ustavnog suda u predmetu P.Z. Auto

Varteks d.d.

(DRŽAVNE POTPORE)

- Postupak naknadnog odobrenja drž. potpora
- Rješenje Agencije od 04.04.2007.
 - Suglasnost za državna jamstva koje karakterizira kao drž. potporu za restrukturiranje
 - Određuje mjere i rokove za smanjanje negativnih učinaka drž potpora
 - Zabranjuje primanje drž potpora za restrukturiranje do 04.04.2017.
- Primjenjuje Smjernice Zajednice za sanaciju i restrukturiranje poduzetnika u teškoćama

Varteks d.d.

- **Varteks d.d.** podnosi tužbu upravnom sudu:
 - Propisi EZ ne smiju se koristiti kao izvor prava
 - Mogli bi se koristiti SSP i PS, ali kriteriji, standardi i instrumenti tumačenja EZ koji nisu sadržani u tekstu tih sporazuma niti preuzeti i objavljeni u bilo kojem drugom hrvatskom zakonu ili propisu, NE mogu biti izvor prava.

Varteks d.d.

- **Agencija:**
- Drž potpore određene Zakonom i Uredbom u cijelosti su utemeljene na pravnoj stečevini EU
- EU propisi se smiju koristiti kao izvor prava
- Zahtjev za drž potpore tužitelja u vrijeme važenja Smjernice Zajednice za sanaciju i restrukturiranje poduzetnika u teškoćama koje u i primijenjene.

Varteks d.d.

- Presuda Upravnog suda Us-5362/2007-10 od 03.11.2010.- TUŽBA OSNOVANA!
- Čl. 140 Ustava RH-međugovori koji su na snazi, čine dio pravnog poretka RH i po pravnoj su snazi iznad zakona – SSP i PS su mogli biti primjenjeni
- ALI kriteriji, standardi i instrumenti tumačenja EZ koji nisu sadržani u tekstu tih sporazuma niti preuzeti i objavljeni u bilo kojem drugom hrvatskom zakonu ili propisu, NE mogu biti izvor prava.

Nepoštivanje odluke Ustavnog suda

- Odluka Upravnog suda u predmetu Varteks d.d. Us-5362/2007-10 donesena **03.11.2010.**
- Odluka Ustavnog suda u predmetu P.Z. Auto d.d. U-III / 1410 / 2007 donesena **13.02.2008.**

Varteks d.d.

- Novo rješenje Agencije UP/I 430-01/2004-01/042 od 19. 05. 2011:
- Primjenjuje propise EU ali obrazlaže kako je primjena ograničena na tumačenje prava **u skladu sa odlukom Ustavnog suda u predmetu P.Z. Auto U-III/1410/2007.**
 - Agencija je bila obvezna izvršiti uvid u tada važeća pravila iz pravne stečevine EU koje je koristila samo kao interpretativno sredstvo za tumačenje hrvatskih propisa.

Tisak d.d.

(Zlouporaba zajedničkog vladajućeg položaja)

- Rješenje Agencije od 15.10.2007.
 - Tisak d.d. i Distri Press d.o.o. zloupotrijebili su zajednički vladajući položaj na mjerodavnom tržištu trgovine općeinformativnim dnevnicima na veliko na teritoriju RH primjenom nejednakih uvjeta na istovrsne poslove
 - Zabranjuje buduće narušavanje tržišnog natjecanja
 - Nalaže donošenje novih Općih uvjeta poslovanja koje moraju dostaviti Agenciji na uvid
- Primjenjuje praksu Europskog Suda

Tisak d.d.

- Presuda Upravnog suda Us-12775/2007-5 od 06.05.2010.:
- Agencija je ispravno postupila
- Sudska praksa je važan interpretativni instrument za primjenu hrvatskih propisa

Tisak d.d.

- Odluka Ustavnog suda U-III/4082/2010 od 17.02.2011.
- Pozivajući se na ustavnu odluku iz predmeta P.Z. Auto, ocjenjuje pravilnom primjenu pravila EU i pravila koja proistječu iz instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije EU

ZZTN (NN br.79/2009)

Članak 74.

- U primjeni ovoga Zakona, a osobito u slučajevima postojanja pravnih praznina ili dvojbi pri tumačenju propisa, u skladu sa člankom 70. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 14/01.), primjenjuju se na odgovarajući način kriteriji koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Europskim zajednicama.

Pitanja koja ostaju neodgovorena

- Može li se EU pravo primjenjivati na isključivo domaće predmete?
- SSP: nespojivo je s ispravnom primjenom Sporazuma, u mjeri u kojoj može utjecati na trgovinu između Hrvatske i Zajednice...

- *Analogija čl. 102. UFEU*
- Članak 102. propisuje da postupanje poduzetnika mora imati negativan učinak na tržišno natjecanje zajedničkog tržišta ili njegova značajna dijela i to u *onoj mjeri u kojoj može utjecati na trgovinu među državama članicama.*
- Razgraničenje polja primjene članka 102. UFEU i nacionalnih propisa. Ukoliko postupanje poduzetnika ne bi rezultiralo štetnim posljedicama na trgovinu između država članica, tada bi na takvo postupanje bila primjenljivi nacionalni propisi o zaštiti prava tržišnog natjecanja.
- Isto vrijedi i za čl. 101. UFEU

Pitanja koja ostaju neodgovorena

Može li se EU pravo primijeniti na koncentracije?

- Propisane Uredbom 139/2004 a ne UFEU
- Nisu spomenute u PS i SSPu
- Agencija ih primjenjuje

HVALA NA PAŽNJI!